

Мініяцюры

нічога не вернецца і ніхто не прыйдзе

Ідэя Miniatur узнікла ў 2014 годзе, у ціхіх прыгранічных Крынках, на скрыжаванні культур і дванаццаці дарог. Узнікла з перагрэтага паветра хваёвых лясоў і водараў жнівеньскіх палёў. З салодкай аранжады ў маленькіх бутэлечках і горкай трывогі, разлітай па крывавых землях. З вытанчанага, як фіранкі, кахання і цяжкай, як магільныя камяні, памяці. З абсурднасці і зменлівасці меж і чалавека, увесць час гэтыя межы парушаючага. З непаўторнасці і канечнасці музыкі і жыцця. Са знаёмых, быццам далёкія ўспаміны, тэкстаў Сакрата – прозы, у якой перамолваюцца як збожжа ў жорнах зямля і неба, усход і захад, сваё і чужое, імгненнае і вечнае.

Villa Sokrata і XV фестываль „Трыялог” сталі месцам першай сустрэчы будучага складу Мініяцюр: Міхала Яцашка, Port Mone трыё і Юркі Асеньніка. Тагасветны постфолк менскага трыа і падобная на старадаўнія фрэскі электраакустыка гданьскага кампазітара аб’ядналіся ў авангардныя эцюды для яснай і выразнай прозы Янавіча ў чытанні Сенькі.

Пяць чалавек, чатыры працоўныя мовы і незлічоная колькасць вопыту пражывання, прысутнасці і, уласна, музыкі аб’ядналіся ў Мініяцюрах, каб знайсці новую форму для спадчыны Яновіча і захаваць памяць і пачуцці, якія выдзімаюцца ветрам штодзённасці. У жніўні 2016 года, пасля серыі рэпетыцый у былой „каўказскай” синагозе Крынак адбылася прэзентацыя першай, канцэртнай версіі праекта – імправізацыйнай, далікатнай і стракатай, як рознакаляровыя вярціны ля дома Сакрата.

Увесну 2017 года праект зрабіў яшчэ адзін крок наперад, і пасля рэпетыцыйнай сесіі ў рамках фестывалю „Unsound Dislocation: Minsk” публіцы была прадстаўлена абноўленая праграма: музыка, якая імкнецца да павольнага, цёмнага, авангарднага і нават нуар-джазавага гучання, але адначасова падобная на тыя травеньскія ночы, калі квітнее бэз і ўсё легкадумна здаецца простым і дсягальным.

Пасля другой прэм’еры праект стаў на доўгую паўзу. Пандэмія, крызіс у Беларусі і вайна ва Украіне змянілі мільёны траекторый і лёсаў, і не маглі не паўплываць на Miniatury. Port Mone trio прыпыніла сваю дзейнасць, пераадольваць межы стала больш складана, выжыванне і ўзаемадапамога сталі задачамі больш актуальнымі, чым стварэнне. Тым не менш, улетку 2022 года жаданне прывесці пачатае да канчатковай формы зноў сабрала ўдзельнікаў – у змененым складзе – Міхал Яцашек, Юрка Асеньнік (Сенька) і Сяргей Краўчанка (Siarhei Krauchanka / SK.EIN) пад патранажам Дор’яна Младзьяноўскага (Dorian Młodzianowski / Komat).

Праца над фінальнай версіяй пачалася на радзіме Сакрата з запісу гукаў старога пісьменніцкага дома. Мехаінічныя гадзіны, друкаваныя машынкi, маснічыны, партсігары з талончыкамі на праезд у аўтобусах Беластока, дзверцы печы, акардэон суседа і нават шлох лісця ў садзе пісьменніка – усё фіксавалася і збіралася, каб стаць часам і прасторай, тэкстурамі будучых Miniatury. Крыху пазней, у рэзідэнцыі на краі Белавежскай пушчы ўсе элементы шматдовага шляху збіраліся ў імпрэсіянісцкую аўдыё-тэкстуальную карціну. Салодкімі дзічкамі, рэхам у лесе, палахлівымі казулямі, аддвітаючым язмінам – назапашаныя гукі і пачуцці прыглядаліся адзін да аднаго, распадаліся і зляталіся, плавiліся і мянялі форму. Тэксты Яновіча то дзіцем выслізгвалі ў расчыненыя вокны, то ўрэзаліся ў музыку надпісамі на магілах, фармуючы шматслаёвую

структуру Мініацюр – гэтага прысвячэння жывым і мёртвым. Гэтага прысвячэння Сакрату Янавічу, прысвячэння беларусам і палякам. Прысвячэння мінуламу, высвечанаму жнівеньскім сонцам, і будучыні ў цяжкім цені вайны.

Кожны раздзел гэтага прысвячэння падобны фіранкі ў вокнах старых хат, з-за якіх быццам хтосьці з надзеяй глядзіць на дарогу. Ведае, што нічога не вернецца і ніхто не прыйдзе, і ўсё роўна працягвае глядзець.

Сыну

Рассохлы парог хаты бацькоў пакінуць, каб ад долі ўцячы, – можаш.
Туманны ўсход і пах ліпаў забыць, каб шумным асфальтам прайсціся, – можаш.
Усмешку дзяцінства ды радасць жыцця пагасіць, каб далёкія мары наблізіць, – можаш.
Слова-песню сваю ў пыл дарогі шпурнуць, каб хутчэй слупы верставыя міналі, – таксама можаш.

А калі слязамі боль пакоціцца, калыханку матчыну ўспомні.

Synowi

Rozeschły próg rodzinnego domu porzucić, aby uciec od losu – możesz. Mglisty wschód i zapach lip zapomnieć, aby przejść się po szumnym asfalcie – możesz. Uśmiech dzieciństwa i radość życia zatracić, aby odległe marzenia przybliżyć – możesz. Słowa pieśni swej cisnąć w pył drogi, aby prędzej słupy miłowe mijały – też możesz.

A kiedy łzami twój ból się potoczy, kołysankę matczyną wspomnij.

Роднае

Я іду сваім полем.

Дзяцінства маё маячыць на небакраі; клёны ля дарогі надта ж выраслі.
Уваходжу ў дом. На сценах яго іканастас успамінаў маіх, з матчынай усмешкай далёкай. Пшанічнае сонца.

За акном сад маладосці адцвіў, расчырванеўшыся спеласцю. На лугах кахання косяць атаву ў кашулях прапацельх. У малатарных прыгуменнях плён пыліць умалотам. І дзесьці рохканне пудовае, і рыканне белапеннае...

Добры конь жаданняў не скапыціўся.

У зелены задаволенасці і пад блакітам радасці буйнее шчасце неветрагоннае.

І гэтак думаю сабе, што Айчынай з'яўляецца не толькі вялікі супольны абавязак – і мае яе не адзін той, хто хоць раз заплакаў...

Ojczyście

Idę swym polem.

Dzieciństwo moje majaczy na widnokręgu; klony przy drodze niewiarygodnie wybijały.

Wchodzę do domu. Na jego ścianach widzę ikonostas wspomnień, z dalekim uśmiechem matczynym. Słońce pszeniczne.

Za oknem przekwitł sad młodości, poczerwieniał swoją dojrzałością. Na łąkach miłości koszą otawę w przepoconych koszulach. Przy stodołach młockarnie kurzą świeżym plonem. Słysząc chrząkanie pudowe i porykiwanie pianą białą bijące...

Dobry koń marzeń nie potknął się.

W zieleni samozadowolenia i pod błękitem radości pyszni się szczęście nieulotne.

I tak sobie myślę, że Ojczyzna to nie tylko wielki wspólny obowiązek – i ma ją nie tylko ten, kto choć raz zapłakał...

Фэст

Цень Візантыі ў пошуме клёнаў, бяроз. Гнілыя дранкі зелянеюць мохам у месячнай бякласці.

Капліца...

Тырчыць праваслаўе над злежаным пяском магіл. Асколак Русі ля падножжа дзевятай хвалі ўбогіх пагоркаў. Матчын енк і плач дзіцяці тоіцца ў пацямнелай выспе зеляніны, заціснутаі каменным абручом – у чыстым полі, за дарогай, пад высокім небам. Маці забрала з сабою горьч жыцця; краскі свету ў вачах дзіцяці рассыпаліся ў прах.

Топчуцца і поўзаюць па іх сваякі ў экстазе – госці фэставай традыцыі. Жальба разменена на дробныя манеты, малебны па чарзе становяць на калені жывых. Да змяркання, да позняга вечара...

Гора хаваецца ў бяссоннай ночы. Спачуванне здаровым сном храпе да світання.

Odpust

Cień Bizancjum w poszumie klonów i brzóz. Zbutwiałe gonty, zielenieją mchem w księżycowej poświacie.

Kaplica...

Nad zleżałym piachem mogił kłęczy prawosławie. Okruch Rusi u podnóża dziewiątej fali ubogich pagórków. Matczyny jęk i płacz dziecka skulone na szerniałej wyspie zieleni, zaciśniętej kamienną obręczą – w szczerym polu, za drogą, pod wysokim niebem. Matka zabrała do grobu wszystkie udreki życia, w dziecięcych oczach rozpadły się w proch wszystkie barwy świata.

Przewalają się, pełzną po starych mogiłach tłumy podeksycytowanych krewniaków, wyznawców odpustowej tradycji. Żałość rozmięta na drobne, modlitewne zaklęcia rzucają na kolana żywych. Do zmierzchu, do późnego wieczora...

Rozpacz skryta w bezsennej nocy. Współczucie do brzasku chrapie snem głębokim.

Трэцяя пара

Ядзя выйшла замуж. Яна пайшла за Стася. Пайшла за яго таму, што ён хацеў жаніцца. І яшчэ таму, што Ядзя дайшла да таго месца ў жыцці, дзе канчаецца вясна і пачынаецца лета.

Тады ўбачылі Ядзю. Убачылі яе кветкаю сярод урачыстай нядзелі. Кветкаю, калі глядзець на яе ў цішы палёў (далёка звоняць у касцёле). Ядзя кахае Стася. Яна кахае яго да таго моцна, што аж не думае. Усё роўна бы тая вішанька, што, расчырванелая шчасцем даспеласці, мілуецца з сонцам. Без памяці, зусім без памяці.

Ядзя пакуль яшчэ не апрытомнела настолько каб здзівіцца, чаму гэта не з'яўляецца ў снах чарадзейны Юрка. Той Юрка, без якога раніцы маладосці былі днямі пакут, а вечары – адпушчэннем іх. Вечары бэзавыя, вечары язьмінавыя, вяргіневыя...

Час кахання настаў, час і пара – трэцяя з чатырох.

Trzecia pora

Jadzia wyszła za mąż. Za Stasia. Wyszła za niego, dlatego że chciał się żenić. I jeszcze dlatego, że Jadzia doszła w życiu do tego miejsca, gdzie kończy się wiosna a zaczyna lato.

Wtedy ujrzeli Jadzię. Była jak kwiat pośród świątecznej niedzieli. Jak kwiat oglądany w ciszy pól (daleko dzwonią w kościele). Jadzia kocha Stasia. Kocha go tak mocno, że aż nie myśli. Tak jak wiśnia, poczerwieniała od dojrzałego szczęścia, kocha się ze słońcem. Bez opamiętania, zupełnie bez opamiętania...

Jadzia jeszcze nie oprzytomniała na tyle, by zrozumieć, dlaczego to nie zjawia się w snach czarujący Jurka. Ten Jurka, bez którego poranki młodości były dniami cierpienia, a wieczory – chwilami oczyszczenia. Wieczory bżowe, wieczory jaśminowe, daliowe...

Nastał czas miłości. Czas i pora – trzecia z czterech.

Вёскішча, багіня ганьбы

За агнямі Беластока, за яго апошнімі вуліцамі, расшчэпленымі на трэскі прыгародніх сцежак-дарожак, у даліне, што за пагоркамі, цямнее вёска. У ёй не відаць тае бліскатнечы горада, – толькі зарыва, якая падсвятляе зоркі на небе, зайздрослівыя мігатлівіцы ў марозную ноч. Не стаю я ў гэту цемень на грудзе за гумнамі, сяджу сабе за цёплым акном, у хаце, і гляджу богведама куды. Я тут на вяселлі брата. Усе паўставалі і спяваюць „Сто лят”, а мне ад таго сумна чамусьці.

Адбываецца сялянскае вяселле: за сталамі з сотня гасцей, якім падаюць вульгарныя літроўкі, ля парога шпараць свае кавалкі ўжо падпоеныя музыканты, чуецца песню за песняй, мужчыніскі падгаворваюць бабаў піць „да канца”, а рагатухі – „да дна”. Гавораць усе адразу, усе да ўсіх – сусед да суседкі, суседка да суседа, і ніхто нікога не слухае. Вясельнасць развясельваецца.

А мне маркотна, хоць ты забіся! Няўжо гэта ад таго, што вясельнікі са скуры вылузваюцца, каб усяму прыдаць нейкі рэстаранны тон, выветраць адсюль сялянскасць, збіцца на чужы лад, як з нечым удала пазычаным. „Равела бура, дождж шумеў...” заціхла ў шматгалосці рэнаў рольскіх, вайцехаў млынарскіх, ірэнаў сантар, азнавураў, санджэрасаў, якія прыбіліся сюды нейкім тлумам укормленых дачнікаў на лета надрэчнае. Красамоўны сват неўзабаўку папярхнуўся „актамі вэсэльнымі”, „прошапанствамі”, ды яшчэ чымсьці такім, – сённяя не спамятаць мне, менавіта чым (?). Аднак, напэўна, не ягоным, не сваім, затое ж бліскучым, бы той багемскі пярсцёнак у вітрыне, што ля цэнтральнае вуліцы, дзе неоны і аўтамашыны, і напарфумаваныя тратуары. Вяселле, усё-такі, сялянскае яно, бо іншых няма на свеце, (гарадскія не бываюць). Словам, вяселле!

Wiocha, bogini hańby

Za światłami Białegostoku, za jego ostatnimi ulicami, rozszczępionymi na drzazgi podmiejskich ścieżek, w dolinie za pagórkami, w mroku tonie wieś. Nie widać w niej tego blasku miasta – tylko zarzewie, które podświetla gwiazdy na niebie, zazdrosne kochanki mroźnej nocy. Nie stoję w tej ciemności na pagórku za stodołami, tylko siedzę sobie w ciepłym domu i patrzę przez okno – Bóg raczej wie gdzie. Jestem na weselu brata. Wszyscy wstali i śpiewają „Sto lat”, a mnie zrobiło się smutno.

Wiejskie wesele: za stołami setka gości, którym podają wulgarne litrowki, w sieni ciosają swoje kawałki podpici już muzykanci, płynie piosenka za piosenką, mężczyźni zachęcają baby pić „do końca”, a śmieszki – „do dna”. Mówią wszyscy naraz, każdy do każdego – sąsiad do sąsiadki, sąsiadka do sąsiada, i nikt nikogo nie słucha. Weselność weseli się.

A mnie smutno od tego, choć się idź powieś. Czyżby od tego, że weselnicy ze skóry wylażą, żeby tylko nadać wszystkiemu restauracyjny ton, wywietrzyć stąd wiejskość, przywdziać cudzą koszulę, jak coś trafnie pożyzonego. „Rawieła bura, doszcz szumie...” utonęło w wielogłosie ren rolskich, wojciechów młynarskich, iren santor, aznavourów, sandżersów, którzy trafili tu jak jakiś tłum odkarmionych, odpoczywających nad rzeką letników. Krasomówczy swat niebawem udławił się „aktami weselnymi”, „proszepaństwem” i czymś jeszcze, czego dzisiaj dalibóg nie pamiętam. Na pewno nie czymś mu znanym, za to błyskotliwym, jak ten ślaniący pierścienek w witrynie na głównej ulicy, gdzie blask neonów, samochody i wyperfumowane trotuary. Wesele mimo wszystko jest wiejskie, bo innych nie ma na świecie (miejskich nie bywa). Jednym słowem wesele!

Panny-kuzynki w drogich sukniach, jeszcze piękniejsze od przekonania, że nie są ze wsi, dumne ze swoich posad w fabrykach. Kawalerowie-kuzyni w czarnych garniturach podkreślających uroczystość źle znoszą kołnierzyk manier, niezrozumiałe konwenanse podpatrzone u mieszczan,

Дружкі-сваячкі ў дарагіх сукнях, упрыгожаныя пераконанасцю ў тым, што яны – не сялянкі, ганарацца сваімі пасадамі на заводах. Дружбанты-сваякі ў чорных касцюмах для большае святочнасці, відаць, дрэнна адчуваюць сябе ў хамуце манераў, падгледжаных у патомных мяшчанаў, але яны не пацеюць да пятае ці бо і сёмае чаркі. Гэтыя таксама не сяляне. Адны старыя пачуваюцца імі, і таму па іх тварах скачуць грывасы вінаватасці. О, яны добра разумеюць, што ўсенька непрыгожае можа вынікнуць толькі ад іх. Нехта з маладзеччыны, на выгляд дзіўна скромны, нечакана загаварыў да старога па-беларуску ўголос, і той бядак пачырванеў ад гэткае ганьбы ды хутка-хуценька адказаў ён хлопцу па-гарадскому, па-панску.

На вяселлі за Беластокам нешта плялі пра багіню кахання, пра Венеру, але побач яе я ўбачыў і багіню ганьбы, Вёску, дакладней – Вёскішчу. А мо яна ёсць няшлюбнае дзіце Венеры? Так, вядома, было б лепей, бо нашто ж нам тая багіня ганьбы?!

Нарэшце вось я сцяміў свой дзівацкі сум; гэта ж усе чакаюць смерці Вёскішчы! І, як пра нябожчыцу, якую грэх памінаць ліхам, пад раніцу на вяселлі запяялі – „Равела бура, дождж шумеў...”, „Расцвіталі яблыні і грушы...”, „Распрагайце хлопцы коней...”. Праўда – не столькі бяздарна колькі безнадзейна паныла, з такім няясным роздумам ці шкадаваннем у п'яных, чаго абавязкова будуць яны саромецца потым.

Пачалі раз'язджацца – хто да аўтобусавага прыпынку, а хто да чыгуначнага, каб паспець на фабрычную гадзіну работы, вельмі паспешліва развітваючыся з маладою параю, усё роўна што баючыся пачуць ад яе: „Забярыце нас адсюль, молім, забярыце!..”

У такі час, калі праводзіш вясельнікаў за вёску, у дарогу, і, дайшоўшы з імі аж да Відушчае гары, паглядзіш на віднеючы ўдалечыні начны горад, дык ці не здасца ён табе вялізным могільнікам у Свята Памёрлых з безліччу свяшчэнных вогнікаў у густы лістападаўскі вечар?

jednak nie oblewają się potem do piątego albo i siódmego kieliszka. Oni także już nie są ze wsi. Tylko starzy czują się chłopami i dlatego po ich twarzach skaczą grymasy winy. Oni dobrze rozumieją, że wszystko co brzydkie może pochodzić tylko od nich. Ktoś z młodzieży, z wyglądu dziwnie skromny, niespodziewanie zagadał do starego na głos po białorusku i tamten biedak poczerwieniał ze wstydu i szybko-szybcitku odpowiedział chłopcu po miastowemu, po pańsku.

Na weselu za Białymstokiem coś pletli o bogini miłości Wenerze, ale obok niej zobaczyłem także boginię hańby Wieś, a dokładniej – Wiochę. A może jest ona nieślubnym dzieckiem Wenery? Tak, wiadomo, byłoby lepiej, bo i po cóż komu taka bogini hańby?

Wreszcie zrozumiałem swój dziwny smutek; oto wszyscy czekają na śmierć Wiochy! I, jak po nieboszczce, o której nie wypada mówić źle, nad ranem na weselu zaśpiewali – „Rawieła bura, doszcz szumieiu...”, „Rascwitali jabłyni i hruszy...”, „Rasprahajcie chłopcy koniej...”. Prawda – nie tyle beznadziejnie, co żałośnie, z takim niezrozumiałym zamysleniem czy żalem pijanego, czego na pewno będą się potem wstydzić.

Zaczęli się rozjeżdżać – ktoś do przystanku autobusowego, ktoś do kolejowego, żeby zdążyć do pracy w fabryce, pośpiesznie żegnając się z parą młodą, jak gdyby bali się, że usłyszą od niej: „Zabierzcie nas stąd, błagamy, zabierzcie!..”

W takiej chwili, kiedy odprowadzasz weselników za opłotki wsi i, doszedłszy z nimi aż do Widzącej Góry, spojrzysz na majaczące w oddali nocne miasto, czy nie wyda ci się ono ogromnym cmentarzem w Dniu Zmarłych z mnóstwem świętych ogników w ciemny listopadowy wieczór?

Гасцінец

Жыццё – бы той гасцінец, па якім праходзім вярсту за вярстою.
Губляемся паміж гоняў жыцця каласістага і прыпыняем, зава-
рожаныя, ля кветкі першага кахання. Спяшаемся далей, не сарваў-
шы яе, бо здаецца нам, што сустрэнем яшчэ прыгажэйшую. Бачым
наўкола далячынь цудна-цудоўную!
Ідзем праз жыццё штотраз павальней, адзін пагорак вышэй друго-
га, шукаем цяньку хоць бы пад дзічкаю, на мяжы палыну, азіра-
емся на пройдзеныя вёрсты – і ўгледзім далёкую кветку першага
кахання. Але ўжо занадта далёка зайшлі мы, каб вярнуцца па яе.
І засынаем ад знямогі, і сніццяна нам не раз, а прыгажосць яе ста-
лася меркаю прыгажосці свету і хараства.
І да скону не зразумеем, чаму пры гасцінцы жыццянашага толькі
адна такая кветка была...

Gościniec

Życie jest jak gościniec, idziemy po nim wiorsta za wiorstą.

Zatracamy się w pogoni za przybytkiem, przystajemy na chwilę, urzeczeni kwiatem pierwszej miłości. Nie zrywamy go, pośpiesznie ruszamy dalej, w przekonaniu, że gdzieś tam, za kolejnym zakrętem czeka nas kwiat jeszcze piękniejszy.

A przyszłość kusi i wabi cudami.

Z upływem czasu zwalniamy krok, coraz trudniej wspiąć się na kolejny szczyt, wypatrujemy cienia pod dziczką na miedzy, utkanej z piołunów. Oglądamy się za siebie i w oddali znów dostrzegamy kwiat pierwszej miłości. Lecz zbyt daleko odeszliśmy, by zawrócić. Zasypiamy umęczeni wędrówką i śnimy ten przedziwny kwiat nad kwiaty.

I do ostatniego tchnienia nie potrafimy pojąć, dlaczego przy gościńcu naszego życia tylko on jeden wyrósł...

У глыбі дзяцінства

Над галавою буйныя яблыкі, чырванашчокія мамінсыночкі, спелыя, напалоханыя пчоламі падаюць у зельішча. Смяецца сонца, як добры валакіта, паміж грады маку і слабее ад нямога рогату. Ломячы праменьнямі высокую лебяду, коціцца яно ў Александроўку, у палеткі александроўскія. Заходзіць. Зялёныя галіны і цёмна-сіняе неба ў сінках, стомленае. Вечарэе. Акно пахне варанай бульбай, і свежым малаком, і цыбуляй са скваркамі. Расчыненае акно запрашае. Час вячэраць і спаць. Ногі просяцца ў пасцель, брудныя. Трэба іх памыць. Найгорш перад сном – гэта мыць ногі!

Калі гэта?

Трыццаць гадоў назад, на сорак пятым кіламетры ад Беластока, паўночна-ўсходнім.

W głębi dzieciństwa

Wybujają jabłka nad głową, pięknie rumianolice, nabrzmiące, wystraszone pszczelim chorałem opadają w zielsko. Słońce, dobrotliwy włóczykij śmieje się zza grządki maków. Aż przysiada od radosnego rechotu. Ugniatając promieniami wysoką lebiędę toczy się w stronę Aleksandrówki, na tamtejsze poletka. Opada za horyzont. Zieleń gałęzi, niebo poturbowane, w granatowych siniakach. Sący się mrok. Okno pachnie gotowanymi kartoflami, i ciepłym mlekiem, i skwarkami, smażonymi z cebulą. Zaprasza do stołu rozpostartymi ramionami. Jeszcze tylko wieczerza i do snu. Nogi – nieumyte – skradają się w stronę pościeli. Trzeba je umyć. Najgorsza rzecz przed snem – mycie nóg.

Kiedy to wszystko?

Kiedyżieści lat temu na czterdziestym piątym kilometrze, patrząc z Białogostoku na północny wschód.

Доўгая смерць Крынак

У заімшэлыя Крынкі, у якіх знікае правінцыяльны шлях, прыязджаюць рэйсавыя аўтобусы. Яшчэ з пасажырамі. З'яўляюцца і аўты. Абнюхваючы ўпатканыя завулкі, упаўзаюць у нечыя вароты (пад брэх сабарна). Часам ламарэндзіць паміж платамі грузавік з брызентавым гарбом, сунучыся ў шорганні галіноўя запушчаных прысадаў (нешта вывозіць). Прашлэпае забарадзель абадранец; дзесьці кідае ябукамі, бы каменні на крушню, малады п'яніца.

Тут ўсё восень, ці лета а ці зіма.

Не зразумець мне, дзеля чаго жывуць у Крынках людзі. Даўным-даўно павінна іх не быць; урослыя ў зямлю будынкі і размытыя вуліцы тут будуць укрытыя свяжуткімі бярэзнічкамі, грыбнымі пералескамі. Пушча атуліць непатрэбную ў капіталізм ваколіцу: на колішніх загонах забуюць мядзвежыя маліннікі, завядуцца дзікі пад дубовымі падрубамі і пачнуць пасціся казюлі на ўтравельх прыгуменнях... Позніцца прыход сюды новай цывілізацыі гораду і лесу. Вінаватыя ў гэтым, вядома, палякі. Перабіраючыся ў нападзітанае беларускамі феадальнае старонне, бессэнсоўна яны мяркуюць, што хоць у Крынках, гэтым пасляхлопскім цені гораду, магчыма выжыць... А іх жа можна толькі ціха памерці.

Długa śmierć Krynek

Do zmurszałych Krynek, w których kończy się prowincjonalny szlak, przyjeżdżają rejsowe autobusy. Jeszcze z pasażerami. Pojawiają się też samochody. Obwąchując napotkane zaułki, wpełzają do czyichś bram (pod szczekanie psiska). Czasem gruchocze między płotami ciężarówka z brezentowym garbem, przedzierając się z szelestem przez gęstwinę zapuszczonych siedlisk (coś wywozi). Zatacza się obdartus niedogolony, w dal rzuca przekleństwami, jak kamieniami, pijak młody.

Tutaj zawsze jest jesień. I latem, i zimą.

Nie rozumiem, po co w Krynkach wciąż żyją ludzie. Już dawno nie powinno ich tu być; wrosnięte w ziemię budynki i rozmyte ulice skryje świeżutka brzezina i grzybowy zagajnik. Puszczą otuli niepotrzebną w kapitalizmie okolicę: na byłych zagonach wyrosną krzaki malin, w których schowa się niedźwiedz, pod dębowymi podwalinami umoszczą się dziki, a sarny będą się paść przed gumnami... Spóźnia się tu nowa cywilizacja miasta i lasu. Winni temu są, wiadomo, Polacy. Przenoszą się w porzucone przez Białorusinów feudalne okolice, myśląc bez sensu, że chociaż w Krynkach, tym post-chłopskim cieniu miasta, można przeżyć... A tutaj można tylko po cichu umierać.

Веру

Веру ў каханне крынічна-чыстае, ды розум нябесна-бяздонны, і ў годнасць таполе-блакітную. І ў смутак, поле асенняе, веру, і ў радасць, квітненне ўрачыстае, даступныя слязам распачы альбо захаплення. Веру ў спакой, зорку нявечную, і ў зямлю, глыбіні невядомыя, што даюць несканчонасць паўтарэнняў альбо бесмяротнасць. І ў гнеў, вяртанне заўзятае, і ў маўчанне, жанчыну зганьбаваную, што дакранаюцца сумлення жывога альбо ўяўлення...

Веру у жыццё, смерць яго і ўваскрашэнне.

І ў вечнае, бо бязмежнае.

І ў чалавека.

І ў свет –

веру!

Wierzę

Wierzę w miłość czystą, jak kryształ, i w rozum niebiańsko – bezbrzeżny, i w godność wyniosłą, jak drzewo topoli. I w smutek głęboki na podobieństwo pól jesiennych, wierzę. I w radość, kwiat dostojny, co wyciska łzę rozpaczcy lub zachwytu. Wierzę w spokój, gwiazdy jasne, i w ziemi niezbadane moce, zdolne odradzać życie, aż do nieśmiertelności. I w gniew, powracający uparcie, i w milczącą skargę zhańbionej kobiety, moce co dotykają sumienia do żywego albo zrozumienia.

Wierzę w życie, śmierć i zmartwychwstanie.

I w wieczność, bo bezkresna.

I w człowieka.

I w świat –

wierzę!

Існування

У сонячному листопаді клени й берези серед ялин – ніби дочасне серед вічного. Побіліле й пожовкле – в молодій зелені. Як нагадування! Тому першою порою року, яку вигадала людина, є осінь...

Чи дитина думає про смерть?

Щоб жити густіше, вигадано години і хвилини. Я бачу цифри в очах тих, хто квапиться на роботу, в кіно, на побачення або до знайомих. Вони ж вигадали ще й ваги, як і багато всякого іншого, не кажучи вже про зелено-скляні сліпаки на перехрестях.

Чи можна злічити вигадане?

Спершу вигадано початок і кінець у переконанні, що це може мати значення в нескінченності, а не тільки в бажанні потребності. Хто зрозумів свою непотрібність, помирає... Однак відразу слід сказати, що й потрібність є такою ж вигадкою, як гроші, машини чи бомби. Ми вигадуємо задля щоразу іншого існування. Але існуванню начхати на це все і навіть на те, чи ми вигадасмо сенс для світу, а чи порозбиваємо його на пилинки атомів. Хоч би що ми зробимо – буде все тим же існуванням, як батька в сині, землі в людях, матерії в електронах, у нічому. В нескінченності.

Існаваньне

У сонечнае лістападдзе клёны і бярозы ў ялінах – бы нявечнае ў вечным. Пабялелыя ды пажаўцелыя – у маладой зелённі. Як прыпамінае! Таму першай парою года, якую прыдумаў чалавек, з’яўляецца восень...

Ці дзіця думае аб смерці?

Каб гусцей жыць, прыдуманы гадзіны і хвіліны. Бачу лічбы ў вачах тых, што спяшаюць на работу, у кіно, на спатканне або да знаёмых. Прыдумалі таксама вагу і шмат чаго яшчэ, не гаворачы ўжо пра зялёна-шкляныя слепнякі на скрыжаваннях. Ці можна пералічыць прыдуманых?

Найперш прыдуманы пачатак і канец, з перакананнем, што гэта можа мець значэнне ў бясконцасці, а не толькі з жадання быць патрэбным. Хто зразумеў сваю непатрэбнасць – памірае... Аднак жа трэба адразу сказаць, што і патрэбнасць з’яўляецца такой жа выдумкай, як грошы, або машыны, ці бомбы.

Прыдумваем дзеля штораз іншага існавання. Але існаванню напляваць на ўсё тое, і нават на тое, ці прыдумаем сэнс свету або параскідаем яго ў пылінкі атамаў. Што ні зробім – з’явіцца тым жа існаваннем, як бацькі ў сыне, зямлі ў людзях, матэрыі ў электронах, у нічым. У бясконцасці.

Istnienie

W złoto-jesiennej zawiei liści klony i brzozy przy jedlinie, jak doczesne przy nieśmiertelnym. Siwa, pożółkła starość w parze z zieloną młodością. Nieme memento! Niewątpliwie pierwszą wymyśloną przez człowieka porą roku musiała być jesień.

Czy dziecku przychodzi na myśl śmierć?

By upchać szczelniej kufry życia wymyśliliśmy godziny i minuty. Widzę cyfry w oczach ludzi pędzących do pracy, do kina, na spotkanie ze znajomymi. Wymyśliliśmy wagę i wiele innych miar, nie wspominając już o zielono-szklanych ślepiach na skrzyżowaniach ulic. Czy da się policzyć wszystko, co wymyśliliśmy?

Najpierw spróbowaliśmy ująć czas w nawias początku i końca, w naiwnym przekonaniu, że da się tym sposobem ujarzmić nieskończoność i nadać sens własnemu istnieniu. Ten, kto zrozumiał błahość swego żywota – umiera... Warto jednak zaznaczyć, iż cała ta ważkość ludzkiego istnienia jest takim samym wymysłem, jak pieniądze, wszelkie maszyny, maszyny czy bomby.

Wymyślamy własne istnienia. Tylko samemu istnieniu wszystko jedno, czy potrafimy opowiedzieć nasz świat w najdrobniejszych szczegółach, czy też rozwalimy go w drobny pył atomów. Tak czy inaczej, wszystko jest bytem samym w sobie. Ojców w dzieciach, ziemi w ludziach, materii w elektronach, w niczym. W nieskończoności.

Вяртанне ў Крынкі

Я свечкі запаліў, у пакоі цішыня велікодная. Бачу Бацьку..

Крынкі халаднаногія! Іду ў даліну пачатку свайго – готыка дзяцінства на небакраі. На вашых выганах бесклапотнасці і ў вішнях радасці рэха загуляла са мною ў схованкі. Чырванею, засаромлены сталасцю.

Крынкі вячэрнезвонныя! Кіра-пані хараством візантыйскім сваім не асудзіла мяне на будзённасць. І, магчыма, супроць волі яе пайшоў я тады прэч з бязбожнай верай у Купалу.

Крынкі ціхалістыя! Вяртаюся пяццю дарогамі пыльнымі з пустыняў жыцця ў крыніцах вашых абмыцца. Знявечаны сударгамі смутку, не паказваюся...

Свечкі гаснуць без памяці.

Powroty do Krynek

Zapaliłem świeczki w pokoju ciszy wielkanocnej. Widzę ojca...

Krynki – chłodnostope! Schodzę w dolinę swojego poczęcia: gotyk dzieciństwa na nieboskłonie. Na waszych wygonach beztroski i we wiśniach radości echo się bawiło ze mną w chowanego. Wstydzę się zarumieniony dojrzałością.

Krynki wieczorno-dzwonne! Kiro-panne! Swym bizantyjskim pięknem odgradzałyście mnie od codzienności. Lecz potrafiłem, mimo waszej woli, odejść z bezbożną wiarą w Kupałę.

Krynki cichego listowia. Powracam pięcioma pylnymi drogami z pustyni życia w waszych źródłach się obmyć. Zniweczony bizunami smutku, le-dwim jest.

Świece gasną bez pamięci.

